

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-35>

УДК 339.562

ЕТАПИ АНАЛІЗУВАННЯ ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

STAGES OF ANALYSING IMPORT ACTIVITIES

Оліховський Віталій Степанович

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1897-093X>**Olikhovskyy Vitaliy**

Lviv Polytechnic National University

Імпортна діяльність має важливе значення для економіки країни і забезпечує доступ до різноманітних товарів і послуг, розширюючи їх вибір на ринку і забезпечуючи більші можливості для споживачів, розвиває конкуренцію, стимулює економічне зростання, призводить до обміну технологіями та знаннями, що сприяє технічному розвитку, дозволяє країні збалансувати своє виробництво, спеціалізуючись у тих сферах, де є конкурентні переваги, і одночасно імпортує те, що є вигідним для країни. Саме тому, дуже важливо проводити аналізування імпоротної діяльності, оскільки саме аналізування є інструментом для розуміння економічного становища країни та її зовнішньої торгівлі, дозволяє забезпечити обсяг і структуру імпортованих товарів, їх джерела походження та розподіл для галузей економіки. В статті обґрунтовано, що аналізування імпоротної діяльності допомагає оцінити залежність країни від інших ринків, конкурентоспроможність власного виробництва, а також впливає на формування зовнішньоекономічної політики та торговельних стратегій. Знання про імпортні тенденції потрібні для прийняття обґрунтованих рішень у сфері економіки, інвестицій та регулюванні міжнародних відносин. Особливу увагу в дослідженні приділено виокремленню етапів аналізування імпоротної діяльності, їх упорядкуванню та визначенню авторського підходу до аналізування імпоротної діяльності. В процесі дослідження були використані наукові праці щодо сучасних методичних підходів, пов'язаних із аналізуванням імпоротної та зовнішньоекономічної діяльності країни загалом. В процесі аналізування застосовувався системний підхід, монографічний і абстрактно-логічний методи. У статті проведено огляд наукових статей українських вчених і визначено основні етапи аналізування імпоротної діяльності України з метою подальшої її оптимізації та підвищення ефективності міжнародного торговельного обміну. В контексті кожного виділеного етапу увага акцентується на тому, як потрібно здійснювати аналізування імпоротної діяльності. У роботі наводяться практичні рекомендації, які можуть послужити основою для розроблення стратегій управління імпортою діяльністю України, сприяючи її успішній інтеграції в глобальні економічні процеси.

Ключові слова: імпорт, імпортна діяльність, аналізування, етапи аналізування, зовнішньоекономічна діяльність.

Import activity is important for the country's economy and provides access to a variety of goods and services, expanding their choice in the market and providing greater opportunities for consumers, developing competition, stimulating economic growth, leading to the exchange of technology and knowledge, which contributes to technical development, allowing the country to balance its production by specialising in areas where it has a competitive advantage while importing what is beneficial for the country. That is why it is very important to analyze import activity, as it is a tool for understanding the economic situation of the country and its foreign trade, and allows to ensure the volume and structure of imported goods, their sources of origin, and distribution across sectors of the economy. The article substantiates that analysis of import activity helps to assess the country's dependence on other markets, and competitiveness of domestic production, and also influences the formation of foreign economic policy and trade strategies. Knowledge of import trends is necessary for making informed decisions in the field of economy, investment, and regulation of international relations. Particular attention in the study is paid to the allocation of stages of analyzing import activity, their ordering, and the determination of the author's approach to analyzing import activity. In the course of the study, the author used scientific works on modern methodological approaches related to the analysis of import and foreign economic activity of the country in general. In the course of the analysis, a systematic approach, monographic abstract, and logical methods were used. The article reviews the scientific articles of Ukrainian scholars and identifies the main stages of analyzing Ukraine's import activities with a view to further optimising them and improving the efficiency of international trade exchange. In the context of each identified stage, attention is focused on how to analyze import activities. The paper provides practical recommendations that can serve as a basis for developing strategies for managing Ukraine's import activities, contributing to its successful integration into global economic processes.

Key words: import, import activity, analysis, stages of analysis, foreign economic activity.

Постановка проблеми. У зв'язку з постійним розвитком глобальних економічних відносин та зростаючою складністю торговельних процесів актуальною стає проблема визначення ефективних методичних підходів до аналізування імпортової діяльності, яка є ключовим елементом економічного розвитку країни, оскільки визначає обсяг та характер ввезення іноземних товарів на внутрішній ринок. Для ефективного управління імпортовою діяльністю необхідно дотримуватись певних методичних рекомендацій для аналізування цього процесу, щоб отримані дані мали реальну користь для компаній і країни загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення аналізування імпортової діяльності є досить поширеною науковою проблематикою. Наукова спільнота використовує аналізування імпорту як основу для дослідження світових економічних та торговельних процесів, що допомагає розробляти теорії та практичні рекомендації для оптимізації міжнародної торгівлі та розвитку економіки. Серед українських вчених варто відзначити В. М. Геєць, О. П. Гребельник, О. С. Гусенко, В. П. Далик, Н. І. Дуляба, Н. Г. Калюжна, О. Є. Кузьмін, К. І. Ладиченко, А. А. Мазаракі, Ю. В. Макогон, А. О. Максимук, О. Г. Милашко, О. В. Шереметинська та ряд інших. Так, О. Г. Милашко провела статистичне дослідження стану та розвитку зовнішньої торгівлі України [1]. Проведенню аналітичного оцінювання зовнішнього ринку України присвячена праця [2]. О. П. Гребельник запропоновано систему індикативних показників аналізування зовнішньоекономічної діяльності країни [3]. Аналізування структури експортно-імпортних операцій проведено в працях [4–6]. Систему індикаторів для вимірювання зовнішньоторговельної відкритості національної економіки розроблено К. І. Ладиченко [7]. Значна увага науковців приділена визначенню ефективності імпортних операцій, формуванню методичних основ її аналізування та оцінюванню ефективності загалом [8–10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на розрізненість методичних підходів вчених, особливу увагу слід звернути на упорядкування процесу аналізування імпортової діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є визначення основних етапів процесу аналізування імпортової діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізування імпортової діяльності є важливим етапом для розуміння та ефективного управління економічними та торговельними процесами в країні. Цей аналіз відіграє ключову роль для різних зацікавлених сторін, включаючи урядові органи, бізнес-середовище та наукову громаду.

По-перше, він допомагає визначити структуру та обсяг імпорту, що є критичним для забезпечення торговельного балансу країни. Це дає можливість оцінити економічну стійкість та конкурентоспроможність країни в глобальному контексті.

Другий аспект аналізування – вивчення впливу імпорту на внутрішнє виробництво та ринки споживчих товарів. Це дозволяє визначити, які галузі потребують підтримки, або, навпаки, які можуть бути оптимізовані для підвищення конкурентоспроможності.

Аналізування імпортової діяльності також важливе для бізнес-середовища, оскільки надає важливу інформацію про глобальні ринкові тенденції, попит на різні товари та можливості для розвитку нових бізнес-стратегій.

Аналізування імпортової діяльності України є ключовим для розуміння економічного становища країни в глобальному контексті. Вивчення обсягів та структури імпорту дозволяє економічним аналітикам та урядовим органам оцінити споживчу активність внутрішнього ринку та конкурентоспроможність вітчизняних товарів. Крім того, вивчення джерел імпорту та його динаміки важливо для прогнозування та планування торговельної політики, а також для розроблення стратегій стимулювання внутрішнього виробництва та підтримки національних виробників. Розуміння динаміки імпорту важливо для визначення можливих ризиків та вразливості економіки України, та допомагає керувати економічною стабільністю і забезпечити раціональне використання ресурсів країни. Загалом, аналізування імпортової діяльності є ключовим інструментом для прийняття обґрунтованих рішень на різних рівнях – від урядового регулювання до стратегій бізнесу та наукових досліджень і є ключовим етапом для бізнесу та державних органів, що дозволяє визначити ринок, прийняти правильні стратегічні рішення та оптимізувати торговельні операції.

Для аналізування імпортової діяльності на макроекономічному рівні ми пропонуємо виділити такі етапи (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи аналізування імпортової діяльності

Назва етапу	Зміст етапу
Збір та систематизація даних	- збір статистичних даних з офіційних джерел про обсяги імпорту за країнами-постачальниками, категоріями товарів протягом певного проміжку часу; - систематизація даних за різні роки для аналізування тенденцій у змінах обсягів імпорту.
Вивчення структури товарів, що імпортуються	- аналізування структури імпортованих товарів за групами товарів згідно статистичних даних щодо структури імпорту з метою визначення товарів які є основними імпортними продуктами; - вивчення динаміки змін у структурі імпорту та її впливу на національну економіку.
Визначення перспективних секторів	- аналізування ринків, які показують стійкий ріст в імпорті та можливості розвитку внутрішнього виробництва в цих секторах; - вивчення конкурентних переваг національних товарів у порівнянні з імпортованими аналогами.
Оцінювання впливу на макроекономічні показники	- вивчення впливу імпорту на баланс торгівлі та загальний стан зовнішньої торгівлі України; - аналізування впливу імпорту на валютний курс та інші економічні показники.
Аналізування митних тарифів та бар'єрів	- дослідження митних ставок на імпортні товари та їх впливу на обсяг імпорту; - вивчення існуючих торгових бар'єрів та їх впливу на міжнародну торгівлю.
Створення прогнозів та рекомендацій	- розробка прогнозів щодо змін в імпорті відповідно до світових економічних та політичних подій; - надання рекомендацій уряду та підприємствам щодо оптимізації імпортних операцій та розвитку внутрішнього виробництва.
Аналізування міжнародних угод	- вивчення угоди про вільну торгівлю та інші міжнародні договори, які впливають на імпортні операції; - аналізування можливостей зменшення та оптимізації митних витрат через участь у таких угодах.
Моніторинг та оцінювання	- постійний моніторинг імпортних показників, оскільки в ринкових умовах вони швидко змінюються; - оцінювання результатів реалізованих стратегій та коригування застосовуваних підходів для досягнення бажаних економічних результатів.

Джерело: запропоновано автором

Збір та систематизація даних у контексті аналізу імпортової діяльності передбачають отримання статистичної інформації про обсяги імпорту з офіційних джерел. Ця статистична інформація повинна включати інформацію про кількість і вартість товарів, які ввозяться з різних країн-постачальників, розподілених за різними категоріями товарів. Ці дані аналізуються за певний проміжок часу в порівнянні з попередніми роками. Систематизація цих даних включає їх структурування та класифікацію з проведенням подальшого аналізу тенденцій у змінах обсягів імпорту, виявленням закономірностей або типових поведінкових тенденцій в імпортних операціях

Вивчення структури товарів, які імпортуються, забезпечує детальний аналіз катего-

рій товарів згідно зі статистичними даними про структуру імпорту. Це включає аналіз розподілу імпортованих товарів за групами товарів з визначенням основних імпортних товарів, які становлять значну частину імпорту країни. Дослідження динаміки змін у структурі імпорту дозволяє виявити тенденції та зміни у виборі товарів для імпорту. Аналіз впливу цих змін на національну економіку допомагає у формуванні стратегій розвитку внутрішнього виробництва, експорту та імпорту, а також управління торговельною політикою країни. Врахування цих факторів сприяє більш ефективному плануванню економічних стратегій та прийняттю управлінських рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Визначення перспективних секторів в імпортній діяльності здійснюється через аналізування ринків, які показують постійне зростання імпорту. Цей аналіз дозволяє ідентифікувати сектори, які мають значний потенціал для розвитку внутрішнього виробництва. Вивчаючи та аналізуючи ці дані, можна визначити, які товари та послуги демонструють стійкий попит на внутрішньому ринку, та розробити стратегії їх виробництва національними компаніями. Аналізуючи якість, ціни та інші характеристики товарів, які виробляються в Україні і порівнюючи їх з імпортованими аналогами, можна використати переваги, які зроблять українські товари більш конкурентоспроможними. Це включає в себе розроблення високоякісних продуктів, удосконалення технологічних процесів або розроблення інноваційних рішень, які забезпечать перевагу над імпортованими аналогами. Таке аналізування слугуватиме основою для розроблення стратегії розвитку та підвищення конкурентоспроможності внутрішнього виробництва.

Оцінювання впливу імпорту на макроекономічні показники передбачає аналізування його впливу на економічний стан країни. Це включає вивчення впливу імпорту на баланс торгівлі та загальний стан зовнішньої торгівлі України. Аналізуючи структуру імпорту та його динаміку, можна зрозуміти, як імпорт впливає на торговий баланс країни, а також, які товари та послуги виконують ключову роль у зовнішній торгівлі. Розуміння того, як зміни в обсягах імпорту впливають на валютний курс, може допомогти в управлінні валютним ринком та формуванні ефективної валютної політики. На основі порівняння цих змін з іншими макроекономічними показниками, такими як інфляція та економічний ріст, можна визначити загальний вплив імпорту на економіку країни та розробити стратегії підтримки стабільності та зростання.

Етап аналізування митних тарифів та бар'єрів спрямований на вивчення впливу митних тарифів на обсяг імпорту та пояснення, як вони можуть вплинути на ефективність та конкурентоспроможність імпортних операцій. Крім того, вивчення існуючих торгових бар'єрів дозволяє зрозуміти, які обмеження є на ринку для імпортних товарів, і як ці бар'єри можуть вплинути на обсяг та структуру зовнішньої торгівлі. При плануванні імпортних операцій та розвитку торгівлі з іншими країнами обов'язково потрібно брати їх до уваги і зрозуміти можливі ризики, які можуть виникнути в результаті їхньої дії.

Створення прогнозів та рекомендацій в імпортній діяльності передбачає розроблення прогнозів щодо можливих змін в імпорті, які можуть виникнути внаслідок світових економічних та політичних подій. Це включає аналіз економічних тенденцій у світі, торговельних угод, політичних рішень та конфліктів, які можуть вплинути на обсяги та структуру імпорту. Надання рекомендацій уряду включає в себе визначення оптимальних шляхів логістики та маршрутизації, вибір найбільш вигідних контрактних умов з постачальниками, а також розроблення стратегій зменшення ризиків, пов'язаних із змінами валютних курсів чи законодавства щодо торгівлі. Крім того, рекомендації мають включати в себе заходи щодо розвитку внутрішнього виробництва для зменшення залежності від імпорту і бути спрямованими на стимулювання внутрішнього виробництва аналогів імпортованих товарів, підтримку інновацій та досліджень, а також розвиток партнерства із зарубіжними компаніями для спільних проєктів у сфері виробництва. Усі ці заходи мають на меті забезпечення стабільності та конкурентоспроможності в економіці країни в умовах глобальних змін у торговельних відносинах.

На етапі аналізування міжнародних угод аналіз спрямований на з'ясування умов, встановлених такими угодами, і визначення можливостей для підприємств зменшити митні витрати та оптимізувати торговельні операції через участь у таких угодах. Розуміння та врахування умов міжнародних торгових угод є важливим для планування та розвитку імпортної діяльності, а також для максимізації ефективності митних процедур та витрат.

Моніторинг та оцінювання передбачає систематичний аналіз та оцінювання всіх аспектів імпортного процесу, щоб вчасно реагувати на зміни в економічному середовищі та підтримувати оптимальну ефективність імпортних операцій.

Застосування визначених етапів дозволить ефективно здійснити комплексний аналіз імпортної діяльності України та розробити стратегії її подальшого розвитку. Аналізування імпортної діяльності є необхідним для розуміння торговельних потреб та можливостей країни на світовому рівні, що є ключовим для розвитку економіки та забезпечення стійкого економічного зростання.

Висновки. Стан зовнішньоекономічних відносин є важливим елементом в розвитку економіки країни, оскільки зовнішньоеконо-

мічний сектор є ключовим джерелом доходів для більшості країн, та вказує на основні проблеми, які впливають на її економічний розвиток. Аналізування стану імпоротної діяльності є вагомим інструментом управління міжнародними економічними відносинами країни та дозволяє приймати важливі рішення. На основі проведених досліджень ми виділили вісім етапів для аналізування імпоротної діяльності на рівні країни, а саме: збір та систематизація даних, вивчення структури товарів, що імпортуються, визначення пер-

спективних секторів, оцінювання впливу на макроекономічні показники, аналізування митних тарифів та бар'єрів, створення прогнозів та рекомендацій, аналізування тарифів та угод, моніторинг та оцінювання. На нашу думку, розроблення та впровадження ефективних методичних рекомендацій з аналізування імпоротної діяльності є кроком для підвищення ефективності зовнішньоекономічного управління та стимулювання економічного зростання країни в умовах глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Милашко О. Г. Статистичне дослідження стану та розвитку зовнішньої торгівлі України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2021. № 1 (76). С. 191–202.
2. Кущенко О. І., Шкіря Д. М. Аналітична оцінка зовнішнього ринку України. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2019. № 9. С. 42–49.
3. Гребельник О. П. Методологічні аспекти аналізу участі України у сфері світогосподарських відносин. *Стратегія розвитку України*. 2019. № 2. С. 13–21.
4. Максимук А. О., Мрочко С. Я. Аналіз структури експортно-імпоротної діяльності України за 2022 р. у порівнянні до минулих періодів та шляхи її відновлення. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5 (05). С. 37–43.
5. Далик В. П., Дуляба Н. І. Зовнішня торгівля України : реалії та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 7. Ч. 1. С. 110–113.
6. Тохтамиш Т. О., Ягольницький О. А., Овчиннікова М. А. Аналіз зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з країнами європейського союзу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 44–50.
7. Ладиченко К. І. Індикатори вимірювання зовнішньоторговельної відкритості національної економіки. *Економічний простір*. 2015. № 95. С. 16–25.
8. Федоронько Н. І. Аналіз ефективності експортних та імпорتنних операцій. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 120–123.
9. Гусенко О. С., Козлов О. А. Методи аналізу ефективності імпоротної діяльності підприємств оптової та роздрібною торгівлі. VII International Scientific and Practical Conference «Innovative trends in science, practice and education». 22–25 лютого 2022 року, Мюнхен, Німеччина. 2022. С. 127–133. URL: <https://isg-konf.com/innovative-trends-in-science-practice-and-education/> (дата звернення: 16.11.2023).
10. Шереметинська О. В., Варфоломєєва Ю. Р. Оцінка ефективності імпорتنних операцій підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 24. С. 97–100.

REFERENCES:

1. Mylashko O. H. (2021) Statystychne doslidzhennia stanu ta rozvytku zovnishnoi torhivli Ukrainy [Statistical study of the state and development of foreign trade of Ukraine]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*. № 1 (76), pp. 191–202. (in Ukrainian).
2. Kushchenko O. I., Shkiria D. M. (2019) Analitychna otsinka zovnishnoho rynku Ukrainy [Analytical assessment of the foreign market of Ukraine]. *Visnyk KhNU imeni V.N. Karazina. Seriya «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm»*. № 9, pp. 42–49. (in Ukrainian)
3. Hrebelnyk O. P. (2019) Metodolohichni aspekty analizu uchasti Ukrainy u sferi svitohospodarskykh vidnosyn [Methodological aspects of analyzing Ukraine's participation in world economic relations]. *Stratehiia rozvytku Ukrainy*. № 2, pp. 13–21. (in Ukrainian)
4. Maksymuk A. O., Mrochko S. Ya. (2023) Analiz struktury eksportno-importnoi diialnosti Ukrainy za 2022 r. u porivnianni do mynulykh periodiv ta shliakhy yii vidnovlennia [Analysis of the structure of Ukraine's export-import activity in 2022 in comparison with past periods and ways to restore it]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*. № 5 (05), pp. 37–43. (in Ukrainian)
5. Dalyk V. P., Duliaba N. I. (2016) Zovnishnia torhivlia Ukrainy: realii ta perspektyvy rozvytku [External trade of Ukraine: realities and prospects]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. № 7. Ch. 1, pp. 110–113. (in Ukrainian)

6. Tokhtamysh T. O., Yaholnytskyi O. A., Ovchynnikova M. A. (2018) Analiz zovnishnoi torhivli tovaramy ta posluhamy Ukrainy z krainamy yevropeiskoho soiuzu [Analysis of foreign trade in goods and services of Ukraine with the european union countries]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. № 23, pp. 44–50. (in Ukrainian)
7. Ladychenko K. I. (2015) Indykatory vymiriuvannia zovnishnotorhovelnoi vidkrytosti natsionalnoi ekonomiky [Indicators for measuring foreign trade openness of the national economy]. *Ekonomichnyi prostir*. № 95, pp. 16–25. (in Ukrainian)
8. Fedoronko N. I. (2016) Analiz efektyvnosti eksportnykh ta importnykh operatsii [Analysis of the efficiency of export and import operations]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. Vyp. 10, pp. 120–123. (in Ukrainian)
9. Husenko O. S., Kozlov O. A. (2022) Metody analizu efektyvnosti importnoi diialnosti pidpriemstv optovoi ta rozdribnoi torhivli [Methods for analyzing the efficiency of import activities of wholesale and retail trade enterprises]. VII International Scientific and Practical Conference «Innovative trends in science, practice and education». 22-25 liutoho 2022 roku, Miunkhen, Nimechchyna. P. 127–133. Available at: <https://isg-konf.com/innovative-trends-in-science-practice-and-education/> (accessed November 17, 2023). (in Ukrainian)
10. Sheremetynska O. V., Varfolomieieva Yu. R. (2017) Otsinka efektyvnosti importnykh operatsii pidpriemstv [Analysis of importer operations efficiency]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vyp. 24, pp. 97100. (in Ukrainian)